

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

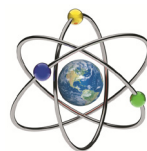
№12
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 770 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalari	26
Xuseynova Abira Amanovna	
Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication.....	31
Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna	
Metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o'quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash.....	35
Abdurasulova Gulrux Habibullayevna	
Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo'llanilishining umumiy masalalari	40
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li, Xojaliyeva Sarvinov Elyorjon qizi	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ...	44
Asatova Dildora Aslamovna	
Ingliz tili o'qish ko'nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli.....	49
Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna	
Insuldan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi	52
Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	56
Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi	
Buyuk ipak yo'li xalqlari o'rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi.....	59
Mirxalilova Nargiza Akbarovna	
Bo'lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o'stirishga bo'lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o'stirish	63
Mitaliboyeva Dildora	
Koxlear implantli bolalarning eshituv-nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish	66
Nartayeva Shahnova Yulchibayevna	
Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko'nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari.....	71
Normatova Nilufar Komilovna	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda).....	76
Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya	
Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta'limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish	80
Qodirov Jurabek Mamatsimonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o'yinlar: pedagogik model	83
Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi	
"Sab'ai sayyor" asarida qo'llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar	87
Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi	
Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta'siri	91
Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna	
Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish.....	95
Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish	99
Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli	102
Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	106
Turg'unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo	

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog'liqliklar tahlili	109
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich	
Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari	112
Yarashev Jo'rabek To'rayevich	
Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки	117
Габдулманова Ильнура Минисламовна	
Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов	119
Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи	
Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования	124
Уразова М. Б., Усманова У. Б.	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–махалля" в Узбекистане ..	130
Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли	
Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи	135
Юсупова Зулайхо Бахром кизи	
Valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining ahamiyati	139
Berkinova Charos Islomovna	
O'quvchilarda faol fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi, mazmuni va shakllanishi	142
Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	145
Cho'tboyeva Munisxon Eshpo'lat qizi	
Tabiatga muhabbat: maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar va o'yinlar orqali ekologik tarbiya	150
Ergasheva Umriniso Komilovna	
Zamonaviy ta'lim – talabalar ijtimoiy intellektini shakllantirish omilidir	153
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
O'zbekistonning eng yangi tarixi fanini o'qitishda pedagogik texnologiyaning o'rni	156
Gazibekova Feruza Hakimovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalar muhitida tanqidiy va mustaqil fikrlashini rivojlantirish metodikasi	159
Haydarova Feruza Haydar qizi	
Talabalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar va sifatlarni shakllantirish mexanizmi	162
Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasbga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirishda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyasi	165
Jumayeva Malika Aliyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarda kasbiy-nutq madaniyatini rivojlantirish	168
Lutfetdinova Ra'no Xusnetdinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik rivojlanishga zamonaviy yondashuvlar va jahon tajribalari ..	172
Masharipova Barno Erkin qizi, Adilbayeva Dilnoza Adilbay qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida til o'yinlari texnologiyalarining nazariy asoslari	175
Masharipova Dilfuza Muxammadjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi pedagogik faoliyatining o'ziga xosligi	178
Muhammadiyeva Feruza Turakulovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda aksiologik yondashuvdan foydalanish metodikasi	181
Muhiddinova Munira Xayrullayevna	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	184
Narzullayeva Sevara Omonovna	
O'qituvchining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	187
Nizamova Nodira Paxritdinovna	
Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetentligini rivojlantirishning mazmuniy izohlanishi	191
Oysha Qurbonova, Nodira Abduraimova	
Boshlang'ich ta'limda Finlandiya tajribasi	195
Nodira Sherboyeva	

Kutubxonachi kutubxona-axborot xizmati jarayonining yetakchi ishtirokchisi sifatida	198
O'ktam Nosirov	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi	204
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Globallashuv sharoitida axborot-psixologik xavfsizlikni shakllantirish masalalari	208
Raxmatjonov Shoxjahon Dilshodbek o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalari	212
Sa'dullayeva Rushana	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	215
Saidova Dilbar Erkinovna	
Pedagog xodimlarda tolerantlik namoyon bo'lishining determinantlari	218
Sattorova Maxliyo Dilmurod qizi	
Kreativ metodlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ tafakkur va fikrlashni rivojlantirish	223
Sultonboyeva Baxriniso Ilhomjon qizi	
Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish metodikasi	226
Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda yashil kompetensiyalarni shakllantirish yo'nalishlari	229
Yaqubova Shoir Tog'aymuratovna	
Emotsional intellektni rivojlantirishning nazariy asoslari	233
Yarmatov Raxmboy Baxramovich	
Boshlang'ich ta'limda o'quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojlantirish	239
Zokirova Sohila Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi	
Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык	242
Марупова Дилфуза Давроновна	
Oliy ta'limda talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalari	247
F. R. Xosilova	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya darslarida o'quvchilarni tabiiy materiallar bilan ishlashga o'rgatish	251
Kambarov Nodirjon Sattarovich, Nasirjanova Feruzaxon Alixon qizi	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvining qo'llanilishi va uning samaradorligi	256
Abdulazizova Yulduz Abdujabbor qizi	
Tabiiy fanlarni o'qitishda STEAM yondashuvi asosida kreativlikni rivojlantirish metodikasi	259
Abdullayeva Dilrabo Fayzulla qizi	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarda shaxs ma'naviy qiyofasini shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	262
Aliyeva Zuxra Tursunboyevna	
Yosh avlodni madaniy-tarixiy yondashuv asosida tarbiyalashda madaniy-ma'rifiy muassasalarning o'rni	265
Aripov Shokirjon Olimovich	
Ta'limda yangi texnologiya: 4K modeli va uni amalga oshirish yo'llari	268
Avliyoqulova Nasiba Choriyevna	
Badiiy-tarixiy materiallarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning metodologik asoslari	272
Baratov Baxtiyorjon Qodirovich	
Bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashishida o'yinning roli	275
Barno Masharipova Erkin qizi, Zuhrobova Mahliyo Abdulatif qizi	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida integrativ yondoshuvdan foydalanish texnologiyasi	278
Ernazarova Laylo Abdusaitovna, Saidahmadova Gulrux Farrux qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarda metarefleksiv fikrlashni rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari	284
Ismailova Nilufar Isroildjanovna	
Semantic and Cross-Cultural Features of Food-Based Idioms in Karakalpak and English Languages	289
Jiemuratova Gulistan Koshkinbaevna	
Filolog talabalarida mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishni rivojlantirishda metakognitiv yondashuvlarning didaktik mexanizmlari	292
Jo'rayeva Dilnoza Ro'zimat qizi	
Rivojlantiruvchi sohalar kompetensiyalariga integratsion yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasini rivojlantirish	296
Jo'rayeva Zilola Sayfiddin qizi	

Psixologlar kasbiy komponentlarini rivojlantirishda matematik usullardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari.....	302
Kuziyeva Dilnura Dilmurotovna	
O'zbekiston metodik maktabida sotsiolingvistik kompetensiyani shakllantirish bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili	306
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Maxsus pedagogika fanlarini o'qitishning nazariy-metodik asoslari	313
Maqsudova Nodira Alijonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	317
Muxiddinova Difuza Sherdor qizi	
Nutq madaniyatini shakllantirishda o'qituvchi nutqining roli.....	320
N. Q. Olimova	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	323
Narzullayeva Sevara Omonovna	
O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish metodikasi	326
Normirzayeva Maftunaxon Ilyosjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tadqiqot faoliyatini rivojlantirishda intensiv ta'lim texnologiyalarining metodik asoslari.....	329
Olloqulova Farzona Umedillayevna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalar bilan ishlashda pedagogik kompetentligini oshirish metodikasi	332
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslari	335
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning xorijiy pedagogik amaliyotdagi modellari	339
Sultonova Zarina Uchqun qizi	
Xalq pedagogikasida ertaklarning tarbiyaviy va ma'naviy-ma'rifiy ahamiyati: ma'naviy begonalashuvga qarshi tarbiyaviy omil sifatida	343
To'xtasinova Farida Davlatali qizi	
B1 darajadagi talabalar uchun xorijiy tilni o'qitishda audiovizual texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirishning metodik asoslari	347
Toshpulatova Shaxsanam Xolmurodovna	
Kontekstli ta'lim va uning boshlang'ich ta'lim matematikasidagi ahamiyati haqida	350
Umarova Nigora Alisherovna	
Oiladagi psixologik muhitning o'spirinlarda to'liqsizlik kompleksi shakllanishiga ta'siri	353
Xalmuratova Dilorom Abdikarimovna	
Ta'limda faktcheking: misinformatsiya va dizinformatsiyaga qarshi kurashishning pedagogik asoslari	356
Xidirova Maftuna Ilhom qizi	
Maktab o'quvchilarini falsafiy va dunyoqarashga tayyorlash omillari	362
Xo'shboqova Farida Komiljon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq faoliyatini rivojlantirishning lingokognitiv asoslari	370
Xusanova Gulruxsor To'liqin qizi, Aliyeva Muhlis Baxodir qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini oshirish	374
Zokirova Sohobxon Muxtaraliyevna, Erkinova Nazokatxon Anvarjon qizi	
Эффективность занятий кроссфитом в повышении уровня общей физической подготовленности слушателей института повышения квалификации МВД Республики Узбекистан	377
Албеков Шокир Адилбекович	
Роль торговых и кочевых маршрутов в формировании лингвокультурных заимствований между Хорезмом и Южной Сибирью.....	381
Сатымова Светлана Сатымовна	
Использование искусственного интеллекта в обучении русскому языку как иностранному: проблемы и решения.....	385
Ташева Дилором Салимовна	
Проблемы использования коммуникативного метода в преподавании русского языка студентам	389
Тоджибоева Наргиза Джумабоевна	

Maktab—oila—mahalla hamkorligining qizlar ijtimoiy faolligini oshirishga ta'siri	393
<i>Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi</i>	
Ta'lim tizimida musiqiy madaniyatni takomillashtirishning metodologik imkoniyatlari.....	397
<i>Asqarova Xurshida A'zamjon qizi</i>	
Maktab biologiya kursini o'qitishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarning o'zaro bog'liqligi asosida metodologik savodxonlikni shakllantirish.....	404
<i>Azimov Bekjon Ibrohimjon o'g'li</i>	
Oliy ta'lim tizimida iqtidorli talabalar bilan ishlash samaradorligini ta'minlash usullari.....	407
<i>Delov To'liqin Erkinovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarni badiiy asarlarni janriy xususiyatlariga ko'ra izohli o'qishga o'rgatish	410
<i>Gulmira Abdullayeva</i>	
O'zbekiston bokschilarining dunyo reytingida yetakchi o'rinlarni egallashining asosiy omillari	413
<i>Insapov Ismoil Tuychaliyevich</i>	
Improving Learners' Engagement Through Game-Based Techniques in Language Education	416
<i>Ismailova Ma'rifat Bakhrambek kizi</i>	
STEAM yondashuvi boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy kaliti sifatida	421
<i>Jo'rayeva Nasiba Komil qizi</i>	
O'quvchilarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashning ijtimoiylashuvi	426
<i>Jo'rayeva Sayyora Vahobjon qizi</i>	
O'smirlarda xarakter aksentuatsiyasining o'ziga bo'lgan ishonch rivojlanishiga ta'sirining psixologik xususiyatlari	429
<i>Jurayev Xaydarjon Odilboyevich</i>	
O'spirinlarda agressiv xulqqa ta'sir qiluvchi omillar	433
<i>Konratbayeva Ayjamal Bazarbayevna</i>	
Rus va o'zbek tillarida chorvachilik terminlarining qiyosiy tahlili	436
<i>Kurbanova Guzal Abduraximovna</i>	
Texnologiya darslarida murakkab mexanizmlarni o'qitishning zamonaviy usullari	441
<i>Mamadaliyev Furqat Xolmamatovich</i>	
Umumta'lim maktab o'qituvchilarining sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari	446
<i>Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi</i>	
Nutqda badiiy tasviriy vositalardan foydalanish yo'llari.....	450
<i>Murodova Farangis G'anisherovna</i>	
Kichik yoshdagi o'quvchilarning yozma savodxonligini oshirish yo'llari.....	454
<i>N. Abduvaliyeva, M. Odinajonova</i>	
Kichik maktab yoshidagi nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar shaxslararo munosabatini korreksiyalashda ertak terapiyasidan foydalanish	458
<i>Nig'matova Nodirabegim Lutfillo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	463
<i>O'rinova Ro'zigul Jumanazar qizi</i>	
Voleybol o'yinida blok qo'yish texnikasini o'rgatishda yangi pedagogik yondashuvlar	467
<i>Qambarov Kozimjon</i>	
Texnik yo'nalishda tahsil olayotgan talabalarga ingliz tilini o'qitishning yangi texnologiyalari	472
<i>Babayeva Gulnozaxon Latibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda pedagog malakasining roli	481
<i>Davlatova Dildora Nuriddinovna</i>	
Talabalarda sog'lom turmush tarzini rivojlantirishning pedagogik tamoyillari	485
<i>Davronov Nurzod Ismoilovich</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar: toifalari va tasniflash mezonlari	490
<i>Djurayeva Sohiba Barat qizi</i>	
Blum taksonomiyasiga asoslanib boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish usullari.....	495
<i>Husenova Aziza Sharipovna</i>	
Tabiiy fan darslari jarayonida o'quvchilarda loyihaviy ishlarni tashkil etish ko'nikmasini shakllantirish	498
<i>Matniyazova Diyora Jumanazarovna</i>	
Boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlari: innovatsion taraqqiyot, metodik yangiliklar va istiqbollari	501
<i>Nazarova Mohigul Akmalovna, Asatova Mashhura Asomiddin qizi</i>	

Kasbiy pedagogikani shakllantirish va rivojlantirish masalalari	506
Sanaqulov Xamroqul Rizaqulovich	
O'qituvchining shaxsiy fazilatlar va suggestiv kompetentligining o'zaro bog'liqligi	513
Shermatova Manzura Ikromjanovna	
Tez qalamchizgilarda innovatsion texnologiyalarni qo'llash tajribasi	518
Suyunov Navro'z Alisher o'g'li	
Kognitiv tilshunoslik asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini rivojlantirish	523
Teshabiyev Dilmurod Raxmadjonovich, Madazimova Muxlisa Abdurashid qizi	
Kombinatorik masalalar asosida ijodiy topshiriqlarni tuzish va ularning o'quvchilarga ta'siri	526
Toshboyeva Saida Rahmonberdiyevna, Yusupova Latofat Abduqodir qizi	
Linguodidactic Foundations for Enhancing Professional Competence in Practice-Oriented Language Education	530
Uktamova Navruza Botir qizi	
Audiovizual usul qo'llanilganda o'quvchilarning til ko'nikmalaridagi o'zgarishlarni baholash	535
Umarov Aziz Avazovich	
Ona tili – ART texnologiya va kreativlik fanida so'z san'atining omili sifatida	540
X. Sanaqulov, Sh. Nurmatova	
Etnopedagogik yondashuvning boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiylashuv jarayoniga ta'siri	543
Xamroqulova Xilola Qosimjon qizi	
Ajdodlarimiz o'g'itlari asosida o'quvchi-yoshlarda axloqiy sifatlarni shakllantirish texnologiyasi	547
Xatamova Nilufar Xaydarovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ o'qish madaniyatini rivojlantirishda generativ sun'iy intellekt texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari	550
Xayitova Firuza Abdullayevna	
Rivojlangan mamlakatlarda maktabgacha ta'limning mazmuni va tarixiy taraqqiyoti	554
Yoziyeva Umida Lutfullayevna	
O'quv vaziyatlarini loyihalash orqali talabalar o'quv faolligini oshirish	558
Zakirova Dilfuza Sayidolimovna	
O'quvchilar orasida jismoniy faollikni oshirish uchun yangi ilmiy yondashuvlar	561
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Активные методы обучения как коммуникационная основа современного урока	566
Ахмедова Мукаддас Ходиматовна	
Инклюзия как путь к равным возможностям: развитие системы образования Узбекистана	570
Баротова Шохсанам Бахтиёр кизи, Мауш Ребия Джамshedовна, Мурадова Дилфуза Махмудовна	
"Qurilish konstruksiyalari" fanini o'qitishda kasbiy-amaliy kompetentlikni rivojlantirish	576
No'manova Soxiba Ergashboyevna	
Креативный педагогический подход в музыкально-теоретических и практических занятиях по искусству макома	582
Нурматова Фируза Муминовна	
Система упражнений по методике обучения средствам речевой выразительности узбекского языка	587
Фаттахова Д. А.	
Oliy ta'limda kompetensiyaga asoslangan o'qitish modellari	592
Ernazarov Alisher Ergashevich, Chinqulova Gulmehra	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	598
Hamraqulov Gulandom Sodiq qizi	
Raqamli o'yinlarga (mobile games) qaramlikning kognitiv samaradorlikka salbiy ta'siri	601
Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li	
OTM talabalarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash asosida ilmiy tadqiqot ishlariga yo'naltirishning zamonaviy metodlari	605
Sobirov Zahriddin Sadriddinovich	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarda kiriyativlikni rivojlantirish	609
Qo'chqarov Mirzavali Qo'zibayevich	
Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining axloqiy tarbiyasini shakllantirish	613
Yaqubova Dinora Bahodirovna	
Zamonaviy ta'lim tizimida AR (Augmented Reality) texnologiyalarining qo'llanilishi	617
Abdumo'minov Burxonjon Sunnatillo o'g'li	

The Role of Psychological Support in the Formation of Students' Socio-Emotional Competence in Preschool Education	622
Kamoliddinova Diyora Jaloliddin qizi	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi	626
Xudoynazarova Moxira Xakimovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda tanqidiy fikrlash qobiliyatini metodlar orqali rivojlantirish	629
Ro'zmetov Ravshan Sharipbayevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda muloqot madaniyatini tarbiyalash	633
Uljayeva Sevara Abdirazzoqovna	
Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan zamonaviy darsliklar tuzilishi va mazmuni	638
Po'latova Marjona Inomjon qizi	
STEAM ta'lim texnologiyasini maktabgacha ta'limida qo'llash bo'yicha xorijiy tajribalar	643
Saidova Nigora Olimovna, Pirmatova Zaynabxon Elmurod qizi	
Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik muloqot madaniyatini rivojlantirish	646
Ergasheva Sunbula Baxtiyor qizi	
O'quvchilarda ijtimoiy tarmoqlarga qaramlikning shakllanishi va uning dolzarb muammolari	650
Gaparova Mastona Safaraliyevna	
Adabiyot darslarini o'qitishda 5E modelidan foydalanish	654
Abdiraupova Zarnigor Abdinabi qizi	
Oliy ta'limda kompetensiyaga asoslangan o'qitish modellari	657
Ernazarov Alisher Ergashovich, Chinqulova Gulmehra	
Traditional Techniques and Modern Approaches in the Production of National Costumes	665
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi	
Pedagogik platformalar va kognitiv-didaktik yondashuvlar integratsiyasi yordamida talabalarning kasbiy tayyorgarlik tizimini yangi bosqichga olib chiqish	668
Raxmonov Omadjon Mamasidiq o'g'li	
Aqli zaif o'quvchilarda disgrafiyaning bartaraf etishda assistiv texnologiyalarning ahamiyati	672
Usmonov Umid Allayorovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish	676
Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinovna Sadriiddinova	
Tadqiqotchilik kompetentligi pedagogik muammo sifatida	681
Ergashev Nozim Nabiyeovich	
Teaching Reading to Young Learners: Essential Principles for Primary School Teachers	684
Toshtanova Maftuna Xamidjon qizi	
Tarmoq qurilmalari va tizimlarini boshqarish modulini o'qitish orqali o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash	687
Karimova Charos Abduhalim qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda og'zaki nutq rivojlanishining psixolingvistik asoslari	691
Musayeva Nafisa Kudratovna, Muxammadova Saodat Muzaffar qizi	
"Kasbiy ma'naviyat" fani bo'lajak pedagoglarda ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni intensiv rivojlantirish omili	695
Ismoilov Yoqubjon Quchqarboyevich	
Yapon tilini o'rgatishda talabalarning gapirish ko'nikmasini rivojlantirish: tamoyillar, bosqichlar va innovatsion usullar	699
Baqoyev Navro'zjon Abdullo o'g'li	
Texnologik ta'lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	705
Zokirova Nargiza Akbarjonovna	
Bo'lajak pedagoglarda kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik asoslari	710
Eshnazarova Farida Jo'raqulovna	
Ta'lim islohotlari sharoitida genderga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari	714
Yaxyayeva Sojida Abduraximovna	
Ko'rsatish olmoshlarining vazifaviy uslublarda qo'llanilishi	718
Berdiyeva Malika	
Nazorat turlari orqali o'quvchilarning savodxonlik kompensatsiyasini shakllantirish	721
Xoldarova Irodaxon Valijonovna, Jo'rayeva Shodiya Kenjaali qizi	

Zamonaviy boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilish sharoitida o'quvchilarda lug'atlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	726
Buvajonova Mohiraxon Usmonali qizi	
Boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlari: innovatsion taraqqiyot, metodik yangiliklar va istiqbollari	731
Nazarova Mohigul Akmalovna	
Maktab va pedagogika institutlari o'rtasida amaliyotga yo'naltirilgan dual ta'lim modelini takomillashtirish: muammolar va yechimlar	736
Arabova Muxiba Bazarovna	
Помощь советского государства в подготовке кадров для арабских государств	740
Хомидова Камола	
Место Узбекистана в развитии культурной сферы Советского союза во второй половине XX века ..	744
Бекназаров Собиржон	
Toshkent xalqaro kinofestivallarining Arab davlatlari va Afrika mamlakatlari kinosan'atida tutgan o'rni	748
Sharifov Shoxjaxon To'liqinjon o'g'li	
Ekonometrika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslari va istiqbollari	752
Bobonorova Qundizxan Quralbay qizi	
O'quvchi faolligini oshirishda jadid maktablari tajribasi va faol ta'lim metodlarining integrativ qo'llanilishi ..	759
Bobonazarov Orif Abrayqulovich	
Влияние гендерной лингвистики на развитие психолингвистических исследований в Узбекистане ..	764
Мусаева Елена Казимовна	
Psixik rivojlanishni tashxislashda psixofiziologik usullardan foydalanish samaradorligi	767
Sh. L. Rahmonova	

“KASBIY MA’NAVIYAT” FANI BO’LAJAK PEDAGOGLARDA MA’NAVIY-AXLOQIY KOMPETENSIYALARNI INTENSIV RIVOJLANTIRISH OMILI

Ismoilov Yoqubjon Quchqarboyevich
Samarqand davlat pedagogika instituti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak pedagoglarning kasbiy va shaxsiy fazilatlarini uyg'unligini ta'minlash masalasi milliy tarbiya siyosati hamda zamonaviy pedagogik innovatsiyalar nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ta'lim tizimi islohotlari, xususan Uzluksiz ma'naviy tarbiya Konsepsiyasi, pedagogik yo'nalishdagi mutaxassislar uchun ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirishni ustuvor vazifa sifatida belgilamoqda. Maqolada "Kasbiy ma'naviyat" fanining pedagogik ahamiyati hamda uning mazmuni bo'lajak pedagoglarning kasbiy dunyoqarashi va ma'naviy-axloqiy tayyorgarligini shakllantiruvchi nazariy-amaliy omil sifatida asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: bo'lajak pedagog, "Kasbiy ma'naviyat" fani, tayanch axloqiy kompetensiyalar, Uzluksiz ma'naviy tarbiya Konsepsiyasi, kasbiy fazilatlar klasteri, pedagogik texnologiya, milliy qadriyatlar, shaxsiy sifatlar, mutaxassis tayyorlash, pedagogik model.

Abstract: This article analyzes the issue of ensuring the harmony between professional and personal qualities of future teachers from the perspective of national educational policy and modern pedagogical innovations. Educational reforms implemented in the New Uzbekistan, particularly the Concept of Continuous Spiritual Education, emphasize the development of spiritual and moral competence as a priority task for specialists in the pedagogical field. The article substantiates the pedagogical significance of the subject "Professional Spirituality" and reveals its content as a theoretical and practical factor in shaping the professional worldview and spiritual and moral readiness of future teachers.

Key words: future pedagogue, subject "Professional spirituality", basic moral competences, concept of continuous spiritual education, cluster of professional qualities, pedagogical technology, national values, personal qualities, professional training, pedagogical model.

Аннотация: В статье анализируется проблема обеспечения гармонии профессиональных и личностных качеств будущих педагогов с точки зрения национальной образовательной политики и современных педагогических инноваций. Реформы системы образования, реализуемые в Новом Узбекистане, в частности Концепция непрерывного духовного образования, определяют развитие духовно-нравственной компетентности как приоритетную задачу для специалистов педагогического направления. В статье обосновывается педагогическая значимость дисциплины "Профессиональная духовность", а также раскрывается её содержание как теоретико-практического фактора формирования профессионального мировоззрения и духовно-нравственной подготовки будущих педагогов.

Ключевые слова: будущий педагог, дисциплина "Профессиональная духовность", базовые нравственные компетенции, концепция непрерывного духовного образования, кластер профессиональных качеств, педагогическая технология, национальные ценности, личностные качества, профессиональная подготовка, педагогическая модель.

KIRISH

Yangi O'zbekiston taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida yoshlarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishi davlat siyosati darajasida belgilandi. Uzluksiz ma'naviy tarbiya Konsepsiyasida pedagogik yo'nalish bo'yicha kadrlar tayyorlashda shaxsiy fazilatlar, ijtimoiy kompetentlik, kasbiy mas'uliyat, tadbirkorlik, vatanparvarlik, irodalilik, axloqiy soflik kabi tayanch qadriyatlarni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida ko'rsatilgan.

Bu jarayonda bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy fazilatlar klasteri, ularning antipodlari, kasbiy odob, shaxsiy kommunikativ, kreativ, tarbiyaviy va tashkiliy qobiliyatlarini o'rganish, shuningdek, bo'lajak pedagog shaxsiyatidagi insonparvarlik, fidoiylilik, halollik, irodalilik kabi fazilatlarini shakllantirish o'qituvchining

kasbiy faoliyatida o'quvchilarni ma'naviy tarbiyalashdagi roli hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shuningdek, bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kompetentli yondashuvning o'ri, kasbiy ma'naviyatga oid fanlar, ustoz–shogird an'analari, milliy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning integratsiyasi talaba shaxsiyatida mustahkam ma'naviy-axloqiy fazilatlarni rivojlantirishga qanday xizmat qilishi tadqiq qilinishi zarur. Shu bilan birga, oliy pedagogik ta'lim yo'nalishlarida kasbiy va ma'naviy-axloqiy kompetensiyalar uyg'unligiga erishish strategik ahamiyatga ega.

Har bir bo'lajak pedagog o'quvchi yoshlarda milliy g'oya, ideallar, axloqiy immunitet, iroda va intizomni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kasbiy ma'naviyat bilan shaxsiy fazilatlar uyg'unligini ta'minlash pedagogika fani oldidagi dolzarb masalaga aylandi.

Shu nuqtayi nazardan qarganda, zamonaviy pedagogik yondashuvlarda kasbiy tayyorgarlikning faqat metodik bilimlar bilan cheklanmasligi, balki o'qituvchi shaxsining ma'naviy-axloqiy barkamolliqi, kommunikativ ko'nikmalar, muomala madaniyati, javobgarlik, intizom, fidoiylilik kabi fazilatlarga ega bo'lishi ta'lim sifatini oshirishning asosiy mezonini sifatida belgilanmoqda. Zero, har bir o'qituvchi shaxsiyatida kasbiy va axloqiy sifatlar uyg'unligini shakllantirish masalasi har tomonlama ilmiy tahlil etilishini talab qiladi.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan oliy ta'lim tizimi modernizatsiyasining samaradorligi nafaqat talabalarining oliy ta'lim muassasalarida oladigan bilim, ko'nikma va malakalarini, balki ularning ma'naviy-axloqiy fazilatlari hamda kompetensiyalari darajasini oshirishga ham qaratilgan. Shundan kelib chiqib, bo'lajak pedagoglarga xos kasbiy ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni intensiv texnologiyalar asosida rivojlantirish davlatning oliy pedagogik ta'lim muassasalariga ijtimoiy buyurtmasiga aylandi. Zero, bo'lajak o'qituvchining ma'naviy-axloqiy kompetensiyalari kelajakda undagi kasbiy ma'naviyat subyekti sifatida o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga xizmat qiladi.

Yangi O'zbekistonning huquqiy-me'yoriy talablaridan kelib chiqib, Uzluksiz ma'naviy tarbiya Konsepsiyasi asosida yoshlarda Vatanga sadoqat, tadbirkorlik, irodalilik, mafkuraviy immunitet, mehr-oqibatlilik, mas'uliyatlilik, bag'rikenglik, huquqiy madaniyat, innovatsion fikrlash, mehnatsevarlik kabi tayanch fazilatlarni bolalikdan boshlab bosqichma-bosqich shakllantirish talab etilmoqda. Shu munosabat bilan "Kasbiy ma'naviyat" fani mazmunini takomillashtirish va uni amaliy pedagogik vazifalarga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda bo'lajak pedagoglarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini shakllantirish masalasi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va milliy tarbiya konsepsiyasi bilan uzviy bog'liq holda izohlanadi. R. Mahmudovning "Kasbiy ma'naviyat" asarida kasbiy faoliyat va shaxsiy fazilatlar uyg'unligi pedagog shaxsining tayanch sifati sifatida talqin qilinadi. Muallif kasbiy ma'naviyatni faqat axloqiy tushuncha emas, balki mutaxassisning kasbiy mas'uliyati va ijtimoiy faoliyatini belgilovchi kompleks kompetensiya sifatida asoslaydi.

Pedagog shaxsining kasbiy shakllanishida axloqiy fazilatlar, ijtimoiy mas'uliyat va kommunikativ madaniyatning o'ri H. Abdulkarimov tadqiqotlarida keng yoritilgan. Olim o'qituvchining professiogrammasi orqali kasbiy ma'naviyatni tarbiyachilik qobiliyati, ijodkorlik va reflektiv tafakkur bilan chambarchas bog'laydi. M. Mavrulovning milliy qadriyatlarga bag'ishlangan ilmiy ishlari esa pedagogik tayyorgarlik jarayonida milliy-ma'naviy omillarning uzviyligini ta'kidlab, ta'lim jarayonida qadriyatlar asosida kompetensiya shakllantirish zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Xorijiy tadqiqotlarda ham pedagoglarni kasbiy-axloqiy tayyorlash masalasi muhim yo'nalish sifatida e'tirof etiladi. M. Kuranova, A. Kosheleva va Sh. Sabirova tadqiqotlarida an'ana va innovatsiyaning uyg'unligi ma'naviy tarbiya samaradorligini oshirish omili sifatida ko'rsatiladi. J. Mayr tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa pedagog tayyorlash tizimida shaxsiy fazilatlar, kasbiy identifikatsiya va axloqiy mas'uliyat kelajak o'qituvchining muhim ko'rsatkichlari sifatida izohlanadi. Ushbu yondashuvlar "Kasbiy ma'naviyat" fanining bo'lajak pedagoglarda ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni intensiv rivojlantirishdagi ilmiy-metodik ahamiyatini tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ma'lumotlar pedagogika va ma'naviy tarbiya sohasiga oid ilmiy adabiyotlarni tizimli tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish hamda amaliy pedagogik tajribalarni umumlashtirish orqali olindi. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan pedagoglar va talabalar ishtirokida kuzatuv va suhbat usullaridan foydalanildi. Olingan empirik ma'lumotlar qiyosiy, mantiqiy va tavsifiy tahlil asosida qayta ishlanib, kasbiy ma'naviyat fanining bo'lajak pedagoglarda ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi samaradorligi aniqlandi. Natijalarni tahlil qilishda umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Keyingi yillarda kuchli ma'naviyat sohibi bo'lgan, yuksak malakali mutaxassislarni tayyorlashning nazariyasi va metodik masalalariga tobora katta e'tibor qaratilmoqda. Buning bir misoli tariqasida 2021-yildan oliy ta'lim muassasalari magistratura bosqichi rejasiga "Kasbiy ma'naviyat" fani kiritilganini keltirish mumkin. Ushbu yangi fan "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarori asosida joriy etildi. Darhaqiqat, "Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari" g'oyasini keng targ'ib etish orqali jamiyatda sog'lom dunyoqarash va bunyodkorlikni umummilliy harakatga aylantirishda "Kasbiy ma'naviyat" fanining ahamiyati nihoyatda katta.

Respublika oliy o'quv yurtlarining barcha yo'nalishlarida "Kasbiy ma'naviyat" fanini o'qitishning sababi shundaki, inson qaysi kasb mutaxassisi bo'lishidan qat'i nazar, ma'naviyatli bo'lishi shart. Negaki, o'qituvchimi, shifokormi, qisqasi, oliy ma'lumotli har qanday mutaxassis insonlar bilan muomala qiladi, muloqotda bo'ladi va insonlar bilan ishlaydi. Demak, "kasbiy ma'naviyat" deganda qaysi kasbda faoliyat ko'rsatishidan qat'i nazar, mutaxassis albatta bilimli, fahm-farosatli, o'z kasbiga fidoiy, birga ishlayotgan hamkasblariga mehribon, adolatli, vatanparvar, mehnatsevar, o'z kasbining fidoyisi va bilimdoni bo'lishi talab etiladi. Ayni vaqtda yuksak kasbiy ma'naviyatga ega mutaxassislardan kutiladigan ijobiy xislatlar, fazilatlar, xususiyatlar hamda ularning klasteri shakllanmoqda.

Shu bois yangi "Kasbiy ma'naviyat" fanining dastlabki dasturlari ishlab chiqilib, asosiy vazifalar sifatida jumladan quyidagilar belgilandi:

- kasbga fidoiylik va sadoqatlilikni tarbiyalash;
- bilimli, yetuk mutaxassis, salohiyatli kasb egasini tayyorlash;
- kasb va uning turlari hamda kasb va hunarlarning o'ziga xos jihatlarini o'rganish;
- bo'lajak mutaxassislarni kasbiy faoliyat uchun puxta, chuqur nazariy asoslar bilan ta'minlash;
- har bir kasb sohasining o'ziga xos odob qoidalari bilan tanishtirish;
- mutafakkirlar merosidagi kasb-hunarga oid ma'naviy meroslar bilan tanishtirish;
- yurtimizdagi ustoz-shogird an'analari bilan tanishtirish;
- kasblar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni o'rganish;
- jamiyatda sog'lom dunyoqarash va bunyodkorlikni umummilliy harakatga aylantirishga hissa qo'shish;
- oila, ta'lim tashkilotlari va mahallalarda ma'naviy tarbiyaning uzviyligini kasbiy ma'naviyat orqali ta'minlash;
- har bir soha mutaxassislarning o'ziga xos kasbiy ma'naviyati bo'lishini asoslash;
- har bir kasb egasini el-yurt taqdiriga loqaydlik, mahalliychilik, urug'-aymoqchilik, korrupsiya, oilaviy qadriyatlariga bepisandlik va yoshlar tarbiyasiga mas'uliyatsizlik kabi illatlarga barham berishga hissa qo'shuvchi yetuk mutaxassis qilib tarbiyalash;
- jahon tamaddunidagi yangi, sharaflil kasblar haqida ma'lumot berish;
- kasb egasining o'z kasbiga halol munosabatini (halollik "vaksinasi"ni) shakllantirish va boshqalar¹.

Ushbu yangiliklar boshqa soha mutaxassislari qatori bo'lajak pedagoglarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini tarbiyalashning yangi kognitiv manbalari yaratilayotganini hamda ushbu innovatsiyalardan ma'naviy-axloqiy tarbiya texnologiyalarini ishlab chiqishda foydalanish maqsadga muvofiqligini ko'rsatadi.

Bo'lajak pedagoglarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini intensiv rivojlantirish texnologiyasini yaratish o'qituvchi professiogrammasini ham nazarda tutishni talab etadi. Bu borada pedagogika fanlari nomzodi, dotsent H. Abdukarimov shunday ta'kidlaydi: "O'qituvchining kasbiy faoliyatiga tarbiyachilik qobiliyati, kommunikativ, informatsion, yo'naltiruvchi, rivojlantiruvchi, gnostik (tadqiqotchilik), tashkilotchilik, perseptiv, didaktik, safarbar etuvchi, kreativ qobiliyatlar zarur bo'ladi. Bunda professiogrammaga zamonaviy pedagog shaxsining modeli sifatida qaraladi."² Olim o'qituvchidagi eng muhim shaxsiy sifatlar qatoriga insonparvarlik, maftunkorlik, bolajonlik, jozibadorlik, mehribonlik, ko'rkamlik, samimiylik, ziyolilik, madaniylilik, rahmdillik, odillik, jonbozlik, mehnatsevarlik, iymonlilik, kamtarlik, halollik, vijdonlilik, andishalilik, irodalilik, salohiyatlilik, do'stga sodiqlik, jasurlik, raqobatbardoshlik kabi fazilatlarini kiritadi.

¹ Маҳмудов Р. "Касбий маънавият". Ўқув қўлланма.-Тошкент: 2023. 150 бет. 9-бет.

² Ҳ.Абдукаримов. Касбий педагогик фаолият. Т., "Ўқитувчи". 2010.103-б.

Ushbu fazilatlar majmui shaxsiy va xarakter xususiyatlarini o'zida mujassam etishi bilan ajralib turadi. Ayni paytda kasbiy ma'naviyat har bir kasbning axloqini va muloqot prinsiplarini belgilashi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois o'qituvchining kasbiy sifatleri qatoriga bilimdonlik, ijtimoiy faollik, bolajonlik, adolatlilik, o'z kasbini sevish, shirinsuxanlik, o'z-o'ziga talabchanlik, vazminlik, yangilikka intiluvchanlik, o'zini o'zi boshqara olish, ijodkorlik, hissiyotga berilmaslik, o'z kasbining ustasi bo'lish, yumorga boylik, e'tiborlilik, nafosatlilik, topqirlik, fidoiylilik, suxandonlik, kasbiy o'z-o'zini tarbiyalash, tashkilotchilik, o'z-o'zini tahlil qilish, ishbilarmonlik, refleksiv qobiliyatga ega bo'lish kabi sifatlar kiradi³.

Muallifning mazkur yondashuvida o'qituvchiga xos kasbiy sifatlarining aksariyati o'z ifodasini topgan. Shu bilan birga, ushbu sifatlar, xislatlar va fazilatlarining barchasi har bir o'qituvchida to'liq namoyon bo'lishi shart emas. Ayrim hollarda bir necha salbiy xislatlar ham ustun bo'lishi mumkin. Demak, kasbiy ma'naviyat nuqtayi nazaridan qaralganda, har bir pedagogda kasbiy fazilatlar tarkibi nisbiy, degan xulosaga kelish mumkin.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib, oliy pedagogik ta'limda ijtimoiy kompetentlikka asoslangan yondashuv hozirgi ijtimoiy hayotning real talablari, davlat ta'lim siyosati hamda bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash jarayoniga qo'yilayotgan talablarning ifodasidir. Zero, O'zbekiston oliy pedagogik ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan kompetentli yondashuvga o'tish tendensiyasi talaba yoshlarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarini intensiv rivojlantirish texnologiyalarining "Kasbiy ma'naviyat" fani mazmuni modernizatsiyasiga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak pedagogning kasbiy va shaxsiy fazilatleri uyg'unligini shakllantirish zamonaviy pedagogik ta'limning eng muhim strategik vazifalaridan biridir. Bunda kasbiy hamda ma'naviy-axloqiy kompetensiyalar o'zaro uzviy bog'liq holda rivojlanishi zarur. Zero, har bir o'qituvchi faqat o'z fani doirasida cheklangan mutaxassis emas. U:

- yoshlarda iroda, xarakter, intizom va vatanparvarlikni shakllantiruvchi;
- milliy g'oya va mafkuraviy immunitetni singdiruvchi;
- jamoaning ma'naviy yetakchisi;
- ma'naviyat va ma'rifatning tashabbuskor targ'ibotchisi sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shu bois, oliy ta'lim muassasalarida "Kasbiy ma'naviyat" fanining mazmunini takomillashtirish, yosh pedagoglarda ma'naviy-axloqiy hamda kasbiy kompetensiyalar uyg'unligini rivojlantirish, ularni barkamol ziyoli, ma'rifatparvar va pedagog sifatida tayyorlash oliy pedagogik ta'lim siyosatida ustuvor vazifa sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Махмудов Р. "Касбий маънавият". Ўқув қўлланма. – Тошкент, 2023. – 150 бет. – 9-бет.
2. Абдукаримов Ҳ. Касбий педагогик фаолият. – Тошкент: "Ўқитувчи", 2010. – 103-бет.
3. Маврулова М. Миллий қадриятлар ва ижтимоий тараққиёт. – Тошкент: Зарварақ, 2022. – 45-бет.
4. Kuranova M., Kosheleva A., Sabirova Sh. Interrelation of traditions and innovations in implementation of moral education // Journal of Critical Reviews. 2020. – Vol. 7, Issue 4. – Pp. 408–415. DOI: 10.31838/jcr.07.04.79. ISSN 2394-5125.
5. Mayr J. LehrerIn werden in Österreich. Empirische Befunde zum Lehramtsstudium // Erziehung und Unterricht. 2009. – No. 1–2. – S. 18.

3 Абдукаримов Х. Касбий педагогик фаолият. -Т.: "Ўқитувчи", 2010. 110-111-бетлар.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.